

kinderkerk, maar het is hun club. Elke club heeft liefst een pakkenden naam, zoo heeten vier clubs uit de Amsterdamsche Vogelhuur: de Zwaluwen, Nachtigalen, Spreuwen en Leeuwerikken. De leiding berust natuurlijk bij de broeders der evangelisatie, zij zijn „de oudste jongens van de club”. Is er een groote lastpost onder de leden, die voor geen verbetering vatbaar blijkt, dan moet deze er uit. „Ik waag er geen tien aan één”, zei de heer Beekman.

Maar — vraag no. 2 — waartoe dient nu zulk een club? Doel is gelijk van zelf spreekt, de jongens van de straat af te houden en onder beaarding van het evangelie te brengen. Daartoe houdt men ze met een godsdiensttoefening van hoogstens twintig minuten. Bij voorkomende neiging als onderwerp een Bijbelsch persoon als Jozef, David, Simson, Paulus en teekent die ten voeten uit. Men waakt tegen sleur, door de „Andacht” nu eens aan het begin, dan eens aan het einde der clubvergadering te houden. Verder worden bovendien onderwerpen met hen behandeld als geheel-onthouding, rein leven etc. Dit alles is nu verplichtend, elk clublid moet het bijwonen om recht te hebben tot het verdere programma van de club.

Want waartoe — dat is vraag no. 3 — kan men jongens warm maken voor een club, waar geboden en uit den Bijbel gesproken wordt? Men volgt daarbij den stelregel: Wij moeten ons zoo ver mogelijk tot hun standpunt overbuigen. Waar houden jongens van? Om voorlezen blijken zij weinig te geven. Gymnastiek heeft hun jeugdige liefde. Daartoe zijn twee dingen noodig. 1. Een gymnastieklokaal, in Amsterdam bij het gemeentebestuur aan te vragen. 2. Een deskundige leider, die gezocht moet worden onder de christelijke onderwijzers of leeraars. Behalve de gewone turnoefeningen, doet men ook aan korfbal, ja aan... voetbal. Het korfbal, dat in combinatie met een meisjesafdeling geschiedt, heeft echter den voetbal glansrijk verslagen. Hierin blijkt, hoe het niet steeds noodig is iets van bovenaf te verbieden, maar hoe zich met eenig beleid de smaak laat corrigeren.

Twee avonden per week worden door turnen en korfbal, steeds door de „Andacht” voorafgegaan en besloten, ingenomen. Een derde is de zoogenaamde „vrije avond”. Dan liggen tijdschriften ter lezing, er vormen zich dan, schaak- en houtsnijclubjes. Voor houtsnijden moet men iemand hebben, die er eenigszins van op de hoogte is, in den regel kennen eenige jongens er ook wel iets van. Wie voor deze kunst geen aanleg of liefhebberij heeft, danit, schmaakt, spoeibakt of leest. „Elek wal wils”.

Nog achten de clubleiders niet genoeg gedaan. Daar is bijv. de Zaterdagmiddag. Eene prachtige gelegenheid voor jongens om straat te slippen, te „gokken”, een bioscoopje te maken enz. Maar tevens een prachtkans voor hunne „vrienden” om ze voor wat beters belangstelling in te boezemen. Bijvoorbeeld, men gaat met ze wandelen en dan, liefst onder leiding van een oud-militair, „verkennen” naar een vooraf zorgvuldig ingestudeerd veldtochtplan. Het militaire moet men dan paedagogisch aanwenden. Wie daar minder voor voelt — ik

schaar mij aan hunne zijde! — kan ze de natuur leeren verkennen, door ze op bloemen, planten en dieren opmerkzaam te maken. De gedachte waar het om gaat, is slechts deze, dat de excursie een doel moet hebben en dat er eenige spanning in gelegen moet zijn. Keert men 's avonds dankbaar terug, dan wordt een gezamenlijke dankstond gehouden. Ook heeft men excursies gemaakt naar het Rijksmuseum, een dok, een zeeboot, het vliegveld, bezichtigd, waartoe de betrokken autoriteiten of particulieren gaarne toestemming gaven en zelfs deskundige voorlichting boden. Zulk eene excursie wordt steeds voorafgegaan door er een week van te voren eene lezing — zoo mogelijk met lichtbeelden over te houden. Eindelijk gaat men in de vakantie met de jongens kampeeren, wat voor hen het gloriepunt is. Op deze wijze komt men met de jongens in nauwe aanraking, zij openen hunne harten voor hunne oudere vrienden. Uit de besten van hen moeten later weer de werkers in dezen arbeid voortkomen. De heer Beekman wenschte ook graag een Jeugdpredikant, maar dan zulk een, die „ook achter den bal kan loopen”.

Tot zoover mijn verslag van wat de heer Beekman mij zoo bereidwillig mededeelde. Mijne bedoeling is niet tot klakkeloos navolgen aan te sporen. Maar ieder zal bewonderen en waardeeren de tact, liefde, opoffering, overgave, het meeleven, dat hier de leiders aan hunne jongens ten koste leggen. Er is ongetwijfeld veel in, dat wij ons ten nutte kunnen maken. Wij moeten uit den sleur uit! Jongens kunnen wij niet tot mediteerende oude-mannetjes maken. Christenen zijn soms zulke vreemde-soortige paedagogen. En dit is te minder vergeeflijk, omdat zij zelve het voorwerp zijn van de wijze, geduldige, liefdevolle, nabuigende paedagogie van den Vader, Die in de hemelen is.

N. B.

Correspondentie.

De heer J. D. heeft een bezwaar tegen mijn artikel over „De Roomsche Actie” in ons blad van 1 Juli (No. 40). Door het verschijnen van „De Reformatie” in zomertien, was er voor mij niet eerder gelegenheid hem te beantwoorden. Nu komt mijne beantwoording wel wat als „mosterd na den maaltijd”. Ik had opgemerkt, dat ik niet den indruk had gekregen, dat in de bekende lezingen der Herv. predikanten te Amsterdam een gedachte aanval op Rome was gedaan. De heer D. zegt, dat dit ook niet de bedoeling is geweest, maar dat zij dienden ter voorlichting van leden der Herv. kerk.

Dit blijft zakelijk hetzelfde. De voorlichting droeg geen zoogenaamd academisch karakter, waarbij men de leer toelicht en het oordeel aan den hoorder laat, maar een duidelijk catechetisch karakter, waarbij men de hoorders tegen de leer tracht te wapenen. Natuurlijk is mijn bezwaar niet, dat dit geschiedde, maar dat het minder gelukkig geschiedde, namelijk negatief. Hiermede bedoel ik niet — dit als antwoord op eene tweede opmerking van den heer D. — dat er ook negatieve dingen gezegd werden. Dit spreekt van zelf. Maar de opzet was negatief. De hoofdpunten in onzen strijd met Rome zijn niet het Pausdom en de Mariaverering, maar

eens naast de Christussonnetten van Albert Verwey. Dan ziet ge overeenkomst.

Bij Verwey „is daar een schijn van stille glorie rond” Christus; bij Van Suytstein is er ook „de glans van zijn verrekte leden”. Bij Verwey het kristalliseeren van Golgotha's tranen en bloed; er is de stilheid der lippen, de zachte lach, het starend oog van nacht tot morgen; en v. S. eveneens ziet: gestolde wonden, een stil sterf, waarnaar gevraagd wordt in ongewisheid. Bij Verwey een visie van schoonheid van smarten en van een vlam van passie, maar dan een stille vlam; en bij v. S. niet anders: een dood lichaam, met glans overlicht, een verblindend wonder, ja, het licht zelf van God.

Is hier niet aanwezig, wat we boven hebben besproken: het uitlichten, uit het druk beweeg van gruwelijk drama, van één momentopname, één pose, één stand, één tableau in liefelijk licht gezet, schemerstil? Ik denk hier aan Richard Dehmelt:

Da brechen perlend seine Wunden auf,
die bleiche Stirn, die Lippe zuckt,
— ihm schiessen Tränen durch den blutigen [Bart —;

en ik zie, hoe deze dichter in zijn visioen nog meer leven ziet in den stillen Smarteman, dan Van Suytstein.

En nu denk ik er geen oogenblik aan, Verwey en Geraert van Suytstein naast elkaar te plaatsen. Van Suytstein is een der onzen; voor hem is dat kruis wel degelijk realiteit, het is hem sprake van zonde en genade, en van verzoeking. Zelfs wil ik me herinneren, dat de dichter zich hier aansluit bij het werk van een ander: Albert Servaes' Pieta. Maar dan vindt hij dat werk toch mooi; hij sluit zich erbij aan, en maakt niet om de kritiek van Rome, die de Pieta op den index plaatste, als kwetsend voor de geloovigen en als strijdend met het doel der christelijke kunst. En dan zeggen wij: dat licht en die glans, die schoone speling van stille glorie — ach, ze hooren toch eigenlijk niet

de rechtvaardigmaking door het geloof en de bekekenis van de H. Schrift. Alleen bij belichting van deze strijdpunten, krijgt men een inzicht in den samenhang der Roomsche Leer.

N. B.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Nog eens de „eenheidsbeweging”.

In mijn artikel: eenheidsbeweging deelde ik mee, dat er in de Engelsche kerkelijke wereld een ernstig streven en een groote beweging is in de richting van vereeniging. Dezer dagen lazen wij ook van een dergelijk streven naar eenheid in het Zwitsersche kanton Neuchâtel tusschen de vrije kerk en de volkskerk of nationale kerk. De vrije kerk van Neuchâtel is niet vrucht van den geest en den arbeid van Vinet, zooals in een onzer kerkelijke bladen werd opgemerkt, maar haar geboorte staat meer in verband met de politieke gebeurtenissen, wat ook eenigermate het geval was met de wording der Vrije Waadlandsche kerk (Lausanne) in 1844. Aan de stichting van de vrije kerk van Neuchâtel met haar voor korte jaren zeer goed befaamde Theologische Faculteit, is verbonden de naam van den uitnemenden exegeet Frederik Godet. Ik maak hierop niet attent om met mijn persbroeders te strijden, maar aangezien de geboortegeschiedenis dier kerk van invloed kan zijn op het streven van thans naar vereeniging. Het verwondert mij, dat ik nog niet gelezen heb van een dergelijke beweging in Waadland. Of is het mij misschien ongaan?

In Amerika wil de vereeniging tusschen een viertal kerken met presbyterialen kerkvorm niet vlot. In Canada schijnt eenzelfde beweging gunstiger bodem te vinden. Op de jongste Synode der Gereformeerde Kerk (Reformed Church) in Amerika, kwam de vereeniging van kerkengroepen ook ter tafel, gelijk dat het geval was op zoovele der hoogste kerkelijke vergaderingen die, tot ons groot ongerief, meest alle gehouden werden in het laatste van de maand Mei of in het begin van Juni. Tot ons ongerief en tot onzen spijt! Wel opende de Synode van Leeuwarden een buitengewoon royaal crediet voor de D.D. ter correspondentie, opdat dan eindelijk ook weer eens van onze zijde afgevaardigden konden verschijnen in het midden der vergaderingen dier kerken met welke wij correspondentie onderhouden, maar het zal, naar ik vrees, niet zoo heel gemakkelijk gaan om personen te vinden, die juist dan onze kerken zullen kunnen vertegenwoordigen als genoemde kerken vergaderen. Einde Mei of begin Juni zijn de colleges hier door den regel nog niet gesloten; houden wij onze particuliere Synodes en is voor slechts enkelen de vakantie-tijd ingegaan. Zoo kon dan niemand in antwoord op de uitnodiging van prof. Morton naar Schotland gaan; er werd met moeite een officieuze vertegenwoordiger gevonden voor Pittsburgh, omdat wij nu hier al weer aan het werk zijn. Bovendien is het getal dat voor afvaardiging tijd, gelegenheid enz. kan vinden, niet zeer groot. Onze professoren van Kampen konden niet eens naar Weenen en

zoo min bij den gekruiste, die grafwaarts gedragen wordt, als heel dat „stilleven van potten en pannen”, als de kijfengereede hond en poes en het aardig mopsje, dat mooi „opzit” op Cosimo Rosselli's schilderij van het laatste avondmaal. Hier is de „gemeenzame novellentoont”, maar ginds de toon der kunstvolle verheffing. Wat bij den één het alledaagsche doet, dat doet bij den ander het onwerkelijk verhevene.

Daar is overeenkomst tusschen den niet-christen Verwey en den christen, Van Suytstein.

En — we zeggen dat, juist omdat we hem dankbaar zijn voor zijn vele gaven — hier is in beginsel de scheiding tusschen dogma en poëzie voltrokken. Want indien zwaar had doorgedruind tot in het diepste zielsbeweeg het woord van Paulus: „een vloek geworden voor ons”, ik geloof dat de dichter anders zou gezien hebben.

Kan er nu straks geen nieuwe Erens komen, geen andere Kloos, die met nog meer recht dan bij Rumsbroec en Thomas à Kempis, ook voor dezen ziener de aandacht vraagt van wie zijn mystiek bewondert en toch zijn dogma verfoeit? Of zal tenslotte hier van een niet-christen verzet uitgaan tegen deze vervloeiing van donkere bloedigheid en lichtschittering? Zal een ander dan een der onzen ons de oogen moeten openen voor de onwerkelijkheid in deze aesthetische verdrooving van het kruis? De mogelijkheid is niet uitgesloten, sieder Carel Schariten een soortgelijke aesthetiek, ik bedoel die van Hilarion Thans, den roomsch-katholischen priester, heeft genoemd: de kwellende schoonheid, waarmee zich troosten berooide harten²⁾. Dat was ook naar aanleiding van zoo'n Christus-veraesthetisering, als de dichter de mater dolorosa, moeder Maria, teekent met het doote lichaam des Heeren:

²⁾ Prof. Aug. Vermeylen, Botticelli en zijn tijd. De Stem, 1 Juni 1921, blz. 516.

³⁾ Caryl Schariten, De Roeping der Kunst. Nieuwe en Oude Vroomheid, Nederl. Bibl. 1917, bl. 357.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Aesthetische Christusbeschouwing.

IX.

Verwantschap in onze eigen literatuur.

Niet alleen de christen, die literatuur geniet, ook hij, die ze geeft, vervalt licht tot poëzie, waarin min of meer verre verwantschap met aesthetische Christusbeschouwing niet kan geloofend worden.

Ik kies enkele voorbeelden.

In „Opgang”¹⁾ vinden we een vers van Geraert van Suytstein: Bij Albert Servaes' Pieta:

Zij vinden vrede aan uw gemarteld lichaam,
Hen troost de glans van uw verrekte leden,
De donkerheid van uw gestolde wonden
Wordt hen tot zaligheid.

Zijt Gij gestorven?

Uw heilig lichaam tegen hun gestalten
Is 't licht van God tegen het smartlik duister
Van zonde en smaad en armoede en ellende.

Gij zijt gestorven — o, maar op uw lichaam
Licht al de glans van uw verrijzenis!
En de door U gekenden in het leven
Dragen uw dode lichaam in hun hart —
In uw dode lichaam dragen wij ons leven!

— Wij vinden vrede aan uw gemarteld lichaam,
Hen troost de glans van uw verrekte leden,
De donkerheid van uw gestolde wonden
Is ons tot zaligheid!

Let eens met aandacht op dit vers; deze auteur is trouwens altijd aandacht waard. En leg daar

¹⁾ Een opkomend en vooruitgaand tijdschrift op Chr. grondslag ter beoefening van de Ned. Letteren en Kunst; uitgever: L. C. v. Schaik, Schiedamschen. Zie het nummer van Mei 1921.